

PREGLED AKTIVNOSTI CRNOGORSKE AKADEMIJE NAUKA I UMJETNOSTI U 2024. GODINI

I. NAUČNOISTRAŽIVAČKI I UMJETNIČKI PROJEKTI – 32

a) Projekti u okviru odjeljenjâ – 12

1. *Furijeova analiza na orijentisanim aciklicnim grafovima*, rukovodilac akademik Ljubiša Stanković.
2. *Polukrhki sistemi vodenog žiga visokog kapaciteta zasnovani na dubokom učenju*, rukovodilac akademik Igor Đurović.
3. *Rasprezanje linarnih nesimetričnih disipativnih dinamičkih sistema drugog reda*, rukovodilac akademik Ranislav Bulatović.
4. *Metodi optimizacije i teorija igara*, rukovodilac akademik Milojica Jaćimović.
5. *Geogeni radonski potencijal tla na klastitima u području Bijelog Polja*, rukovodilac akademik Perko Vukotić.
6. *Ekvivarijantna topologija Grasmanovih mnogostrukosti*, rukovodilac akademik Svjetlana Terzić.
7. *Informisanost građana Crne Gore o programu transplantacije organa*, rukovodilac akademik Goran Nikolić.
8. *Nastajanje i razvoj krivičnog prava u Crnoj Gori*, rukovodilac Zoran Stojanović, vanredni član CANU.
9. *Turski (osmanski) izvori za istoriju Crne Gore*, rukovodilac akademik Šerbo Rastoder.
10. *Zbornik dokumenata za istoriju Crne Gore XV–XVII vijeka*, rukovodilac akademik Niko Martinović.
11. *Kulturna baština Pive*, rukovodilac akademik Nenad Vuković.
12. *Crnogorske (likovne i književne) teme akademika Tonka Maroevića*, rukovodilac akademik Pavle Goranović.

b) Projekti u okviru Instituta za jezik i književnost „Petar II Petrović Njegoš“ – 7

Crnogorski dijalekatsko-onomastički kompleks, rukovodilac akademik Branislav Ostojić:

- *Rječnik govora Crmnice* (doc. dr Jelena Bašanović-Čečović);
- *Rječnik govora Riječke nahije* (dr Danijela Radojević);
- *Rječnik govora okoline Pljevalja* (doc. dr Jelena Gazdić);
- *Rječnik govora okoline Tivta* (doc. dr Miomir Abović);
- *Onomastika Golije i Duge* (mr Radmila Vukčević-Jovančević);
- *Onomastika Cuca i Bjelica* (mr Sanja Šarović).

Rječnici jezika pisaca, rukovodilac akademik Branislav Ostojić:

- *Rječnik jezika Mihaila Lalića* (doc. dr Jelena Bašanović-Čečović, dr Danijela Radojević).

c) Projekti u okviru Leksikografskog centra CANU – 11

1. *Etnološki leksikon Crne Gore*;
2. *Leksikon vinogradarstva i vinarstva Crne Gore*;
3. *Leksikon arheologije Crne Gore*;

4. *Leksikon dramskih umjetnosti Crne Gore;*
5. *Leksikon školstva Crne Gore;*
6. *Leksikon književnosti Crne Gore;*
7. *Leksikon zdravstva Crne Gore;*
8. *Muzički leksikon Crne Gore;*
9. *Leksikon poljoprivrede i šumarstva Crne Gore;*
10. *Leksikon dijaspore Crne Gore;*
11. *Leksikon nauke i visokog obrazovanja Crne Gore.*

d) Projekti koji se realizuju na osnovu sporazumâ – 2

1. *Istorija prava Crne Gore*, rukovodilac prof. dr Andreja Katančević; projekat se realizuje u saradnji sa Univerzitetom Donja Gorica;
2. *Primjena vještačke inteligencije u predikciji potrošnje u elektroenergetskim sistemima*, projekat se realizuje u saradnji sa Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić.

II. MEĐUNARODNA SARADNJA – 24

1. Akademik Ljubiša Stanković, potpredsjednik CANU, učestvovao je na elektronskoj vanrednoj Generalnoj skupštini Međunarodnog naučnog savjeta (*Electronic ISC Extraordinary General Assembly*), 28–29. februara.
2. Ambasadorica Evropske unije u Crnoj Gori gđa Oana Kristina Popa, sa saradnicama, posjetila je CANU, 29. februar.
3. Delegacija Slovenačke akademije znanosti i umjetnosti (SAZU) posjetila je CANU, 5. mart.
4. Akademik Dragan K. Vukčević, predsjednik CANU, i prof. Ilija Vujačić, vanredni član CANU, učestvovali su na Simpozijumu *Ljudska prava i akademske slobode u Evropi (Human Rights and Academic Freedom in Europe)*, u organizaciji komitetâ za ljudska prava Njemačke nacionalne akademije nauka Leopoldina i Norveške akademije nauka i književnosti (DNVA), u Berlinu, 20–21. marta.
5. Prof. dr Vaso Antunović, vanredni član CANU, učestvovao je kao član Razreda za medicinu Evropske akademije nauka i umjetnosti (EASA), na godišnjoj Generalnoj skupštini EASA (*EASA General Assembly 2024*), u Salzburgu, 6. april.
6. Ambasador Republike Hrvatske u Crnoj Gori g. Veselko Grubišić posjetio je CANU, 15. april.
7. Akademik Dragan K. Vukčević, predsjednik CANU, i akademik Ljubiša Stanković, potpredsjednik CANU, učestvovali su na Drugom sastanku regionalnih akademija Jugoistočne Evrope (*Second Meeting of the South-East Europe Regional Academies*), u organizaciji Turske akademije nauka (TÜBA), u Istanbulu, 19–20. aprila.
8. Akademiku Predragu Pešku, ljekaru, izabranom za inostranog člana CANU decembra 2022. godine, uručena je Povelja o izboru za inostranog člana CANU, 8. maj.
9. Akademik Dragan K. Vukčević, predsjednik CANU, prisustvovao je godišnjoj Svečanoj sjednici Austrijske akademije nauka (*ÖAW Ceremonial Session 2024*), u Beču, 17. maj.
10. Akademik Ljubiša Stanković, potpredsjednik CANU, učestvovao je (onlajn) u radu Generalne skupštine Evropske federacije akademija prirodnih i humanističkih nauka – ALLEA (*ALLEA General Assembly 2024*), u hibridnom formatu u Berlinu, 22. i 23. maj.

11. Delegacija CANU posjetila je Makedonsku akademiju nauka i umjetnosti (MANU), u Skoplju, 3. jun.
12. Akademiku Branislavu Mitroviću, arhitekti, izabranom za inostranog člana CANU decembra 2022. godine, uručena je Povelja o izboru za inostranog člana CANU, 11. jun.
13. Predstavnici CANU imali su sastanak sa urednicima *Enciklopedije Slovenije*, u Slovenačkoj akademiji znanosti i umjetnosti (SAZU), u Ljubljani, 13. jun.
14. Predstavnici CANU imali su sastanak sa predstavnicima Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža” (LZMK), u Zagrebu, 14. jun.
15. Akademik Veselin Vukotić učestvovao je, kao predstavnik CANU, na Svjetskoj konferenciji o kineskim studijama – Belgijskom forumu, *Kineske studije i evropsko razumijevanje Kine (China Studies and the European Understanding of China)*, u organizaciji Šangajske akademije društvenih nauka (SASS) i Evropskog instituta za azijske studije, u Briselu, 19. i 20. jun.
16. Na osnovu Sporazuma o saradnji CANU i Rumunske akademije, studijski boravak u Crnoj Gori realizovali su prof. Ioan Bolovan, dopisni član Rumunske akademije, i dr Ioan Marius Eppel (Istorijski institut „George Baritiu”, Kluž Napoka), 30. juna – 6. jula.
17. Ambasador Brazila za Crnu Goru g. Žoze Mauro da Fonseka Kosta Kouto, sa saradnicom, posjetio je CANU, 23. jul.
18. Akademik Igor Đurović, sekretar Odjeljenja prirodnih nauka CANU, učestvovao je na vebinaru *Upravljanje domenom vještačke inteligencije: gledišta nacionalnih akademija (Navigating the Artificial Intelligence Landscape: Perspectives from National Academies)*, u organizaciji Međuakademijskog partnerstva (Interacademy Partnership – IAP) i Svjetske akademije umjetnosti i nauke (WAAS), 4. septembar.
19. Predsjednik Međunarodne unije akademija (UAI) prof. dr Klaus Herbers održao je predavanje u okviru programa zasijedanja Upravnog odbora UAI u CANU: „Istraživanja o papskom i vizantijskom uticaju u pograničnoj jadranskoj regiji” (*Research on Papal and Byzantine influence in a border-region: the new volume of Dalmatia Pontificia*), 19. septembar.
20. Akademik Dragan K. Vukčević učestvovao je na 37. zasijedanju Savjeta Međunarodne asocijacije akademija nauka – MAAN (*37-u zasjedanja Soveta MAAH*), u Ruskoj akademiji nauka, u Moskvi, 19–20. septembra.
21. Ambasador Slovačke Republike u Crnoj Gori g. Boris Gandel posjetio je CANU, 1. oktobar.
22. Akademik Predrag Miranović, generalni sekretar CANU, i prof. dr Aleksandra Martinović (Odbor za poljoprivredu i šumarstvo Odjeljenja prirodnih nauka CANU), učestvovali su na 13. Konferenciji akademija podunavske regije (13th Danube Academies Conference), u organizaciji Srpske akademije nauka i umjetnosti (SANU) i Evropske akademije nauka i umjetnosti (EASA), u Beogradu, 9. i 10. oktobar.
23. Akademik Žarko Mirković, potpredsjednik CANU, učestvovao je na proslavi povodom 155 godina Bugarske akademije nauka (155th anniversary of BAS), u Sofiji, 12. oktobar.
24. Na VII godišnjem sastanku evropskih članova Međunarodnog naučnog savjeta (7th Annual Meeting of the European Members of the International Sciences Council – ISC), održanom u hibridnom formatu u Kraljevskoj švedskoj akademiji nauka, u Stokholmu, učestvovali su akademik Ljubiša Stanković, predsjednik CANU (onlajn), i akademik Dragan K. Vukčević, 21–22. novembra.

NAUČNI SKUPOVI I OKRUGLI STOLOVI – 3

- CANU je bila domaćin zasjedanja Upravnog odbora Međunarodne unije akademija (Union Académique Internationale – UAI Board Session), 19. i 20. septembar.
- Naučni simpozijum *Mediterranske kulture u dijalogu* (Scientific Symposium *Mediterranean Cultures in Dialogue*), u organizaciji CANU, a u okviru Evromediterranske mreže akademija (Euro Mediterranean Academic Network (GID-EMAN)), Bar, 3. i 4. oktobar.
- CANU je bila organizator redovne sjednice Generalne skupštine Evromediterranske mreže akademija (Ordinary Session of the GID-EMAN General Assembly), Bar, 4. oktobar.

III. SARADNJA SA INSTITUCIJAMA U CRNOJ GORI NA BAZI SPORAZUMA – 6

U 2024. godini Crnogorska akademija nauka i umjetnosti potpisala je šest sporazuma o saradnji, i to sa:

1. Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost;
2. Ministarstvom sporta i mladih Crne Gore;
3. Ministarstvom finansija Crne Gore;
4. Ministarstvom energetike i rudarstva Crne Gore;
5. Crnogorskim olimpijskim komitetom;
6. Regulatornom agencijom za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti.

IV. NAUČNI SKUPOVI I KONFERENCIJE, OKRUGLI STOLOVI I PANEL-DISKUSIJE, PROMOCIJE, OMAŽI, IZLOŽBE I KONCERTI

a) Naučni skupovi i konferencije – 6

1. Konferencija *Budućnost rada i fiskalna politika*, u organizaciji CANU i Univerziteta Donja Gorica, 29. februar;
2. Naučni skup *Savremeni principi i dostignuća u liječenju neurohirurških oboljenja*, 30. maj;
3. Konferencija *Reforma politike proširenja Evropske unije i izazovi za Crnu Goru*, 31. maj;
4. Naučni skup *Signal processing – state-of-the-art and perspectives*, 11. jun;
5. *Treći crnogorsko-slovenački skup iz oblasti neuronauka*, 27. septembar;
6. Konferencija *Olimpizam u Crnoj Gori*, u organizaciji Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i Crnogorskog olimpijskog komiteta, na osnovu Sporazuma o saradnji, 15. i 16. oktobar.

b) Okrugli stolovi i panel-diskusije – 15

1. *Da li Crnoj Gori prijete nestašica vode?*, 15. februar;

2. *Državna pomoć ICT kompanija*, 1. mart;
3. *Rezultati PISA testa i kvalitet obrazovanja u Crnoj Gori*, 25. mart;
4. *Razvoj infrastrukture za punjenje električnih vozila u Crnoj Gori*, 28. mart;
5. *Industrijske ekološke crne tačke u Crnoj Gori*, 4. april;
6. *Izazovi i perspektive nastave istorije*, 17. april;
7. *Položaj biologije u osnovnoškolskom obrazovanju Crne Gore*, 17. maj;
8. *Izazovi i perspektive nastave prirodnih nauka i matematike*, 10. jun;
9. *Reforma izbornog zakonodavstva*, 17. jun;
10. *Sistem bezbjednosti hrane – izazovi i prilike u Crnoj Gori*, 9. jul;
11. *Market coupling – povezivanje tržišta u elektroenergetici*, 17. oktobar;
12. *NATURA 2000 i Crna Gora – Da li smo spremni da uđemo u zajednicu evropskih država?*, 6. novembar;
13. *Izazovi i perspektive nastave stranih jezika*, 7. novembar;
14. *Položaj stručnih saradnika u svjetlu novih programa*, 15. novembar;
15. *Dvije decenije primjene Krivičnog zakonika Crne Gore - Da li je Crnoj Gori potrebna reforma krivičnog zakonodavstva?*, 5. decembar;

c) Promocije – 3

1. Promocija monografije *Vojo Stanić*, autor akademik Niko Martinović, 26. mart;
2. Prezentacija radova i rezultati istraživanja iz projekta *Karakteristike saobraćajnog traumatizma u Crnoj Gori sa aspekta prevencije i smanjenja učestalosti teškog tjelesnog povređivanja, smrti i velike materijalne štete*, rukovodilac prof. dr Vaso Antunović, vanredni član CANU, 26. jun;
3. *Poezija članova Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, Proza članova Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i Eseji članova Crnogorske akademije nauka i umjetnosti – ogledi, prikazi i članci*, priređivač akademik Pavle Goranović, 1. jul.

d) Omaži – 2

1. Omaž akademiku Rajku Vujičiću, 4. decembar;
2. Omaž akademiku Radonji Vešoviću, 18. decembar.

e) Izložbe – 4

1. Izložba *Bezvremeni mediteranski sanjar* akademika Voja Stanića, 27. mart;
2. Izložba *Otisak vremena – Stećci u Crnoj Gori* akademika Anke Burić, 6. jun;
3. Izložba iz crnogorskih kolekcija Petra Lubarde *Dva povratka kući*, 31. oktobar;
4. Izložba *Snaga slike* akademika Branka Filipovića Fila, 12. decembar.

f) Koncerti – 2

1. Koncert pijaniste Vladimira Domazetovića, 19. septembar;
2. Koncert Petra Balabana, harmonika, 11. novembar.

V. NAUČNE TRIBINE – 47

1. Akademik Predrag Miranović, *Nobelova nagrada za fiziku 2023. godine*, 13. februar;
2. Prof. dr Gianluca Passarelli, *Democratization in the Balkans (Demokratizacija na Balkanu)*, 14. februar;
3. Dr Slobodan Radusinović, *Sekundarne mineralne sirovine – potencijali i moguća rješenja*, 19. februar;
4. Akademik Đorđe Borozan, *Obodska štamparija*, 20. februar;
5. Doc. dr Milić Čurović, *Proučavanje šumskih ekosistema NP „Biogradska gora”*, 28. februar;
6. Prof. dr Milosav Gudović, *Mistički realizam i transcendentna psihologija*, 13. mart;
7. Prof. dr Filip Vukmirović, *Patohistološke karakteristike neuroendokrinih tumora gastrointestinalnog trakta*, 14. mart;
8. Akademik Milojica Jaćimović, *WLA nagrada za računarske nauke ili matematiku za 2023. godinu*, 18. mart;
9. Prof. dr Miloš Borozan, *Obrazovanje u XXI vijeku: fokus na (ne)znanju*, 20. mart;
10. Prof. dr Božidar Jovanović, *Prostor i vreme u klasičnoj mehanici*, 9. april;
11. Prof. dr Tvrtko Jakovina, *Savremena bezbjednost Evrope – iskustvo vojnih saveza*, 12. april;
12. Prof. dr Maja Đurić, *Hrvatski fotografi i Crna Gora*, 15. april;
13. Prof. dr Zoran Ognjanović, *Šta su verovatnosne logike i čemu služe*, 16. april;
14. Prof. dr Nebojša Romčević, *Politika i komedija*, 18. april;
15. Prof. dr Aleksandra Martinović, *Sveobuhvatni sistem praćenja u lancu snabdijevanja hranom od farme do trpeze – antimikrobna rezistencija i bezbjednost hrane*, 19. april;
16. Balša Brković, *U sjenci Oktoiha: o pamćenju i zaboravljanju*, 23. april;
17. Prof. dr Snežana Vujošević, *Gojaznost i karcinom dojke*, 24. april;
18. Prof. dr Dejana Prnjat, *Izazovi ubeđivačke komunikacije*, 25. april;
19. Prof. dr Avi Mendelson, *The Good, Bad and Ugly Perspectives of Large Language Models and Their Implications on Modern Life*, 26. april;
20. Akademik Asif Šabanović, *Upravljanje kretanja – dostignuća i izazovi*, 10. maj;
21. Prof. dr Siniša Jelušić, vanredni član CANU, *Slovo i slika – intertekstualno čitanje Oktoiha*, 13. maj;
22. Prof. Goran Marković, reditelj, *Zajednički doživljaj dramske umjetnosti*, 14. maj;
23. Prof. dr Zvonimir Šikić, *O kalendarima*, 15. maj;
24. Prof. dr Srđan Đurović, *Tehnologija matičnih ćelija i njihova upotreba u proučavanju i liječenju neuropsihijatrijskih oboljenja*, 16. maj;
25. Akademik Vladimir S. Kostić, *Istraživanje distonije*, 28. maj;
26. Prof. dr Mirka Zogović, *Književno-kulturne prilike „Malog Mediterana” u vreme Đurđa Crnojevića*, 29. maj;
27. Dr Ervin Spahić, *Mreže budućnosti – integracija obnovljivih izvora energije*, 3. jun;
28. Dr Howard Moskowitz, *The Theory of Mind Genomics*, 4. jun;
29. Prof. dr hab. Danko Šipka, *Autoritet i normativnost: izabrani primjeri slovenskih jezika*, 5. jun;
30. Akademik Branislav Mitrović, *Razvoj arhitektonskog jezika – od primarne do apstraktne forme*, 11. jun;
31. Akademik Dimitrije Popović, *Riječ kao slika i tijelo*, 19. jun;

32. Prof. dr Đorđe Krivokapić, *Pristupi regulisanju vještačke inteligencije*, 20. jun;
33. Prof. dr Vogan R. Voler, *Modeli transporta kod sedimentnih sistema*, 12. septembar;
34. Prof. Iourii Nesterov, *Optimizacija u svijetu vještačke inteligencije*, 17. septembar;
35. Prof. dr Gojko Nikolić, *Geodiverzitet Crne Gore: vrijednost, funkcija, zaštita*, 25. septembar;
36. Prof. dr Gojko Joksimović, *Promjena paradigme u elektroenergetici*, 26. septembar;
37. Prof. dr Zoran Stojanović, vanredni član CANU, *Život i djelo akademika Milana Milutinovića*, 30. septembar;
38. Doc. dr Dragutin Papović, *Država Duklja u X vijeku*, 14. oktobar;
39. Doc. dr Jelena Knežević, *Tako je ovdje svakoga dana i sve je ovdje rat – Crna Gora iz ugla njemačkog nobelovca Teodora Momzena*, 21 oktobar;
40. Doc. dr Duško Vujačić i dr Martin Daković, *Turizam u Crnoj Gori – problemi i perspektive razvoja*, 23. oktobar;
41. Prof. dr Alpar Lošonc, dopisni član SANU, *Immanuel Kant: zasnivanje filozofije društva*, 24. oktobar;
42. Dimitrije Popović, inostrani član CANU, *Preobražaji „Preobražaja” – Sto godina od smrti Franca Kafke*, 5. novembar;
43. Akademik Šerbo Rastoder, *Šahovići 1924–2024 – Sto godina ćutanja*, 8. novembar;
44. Prof. dr Vlado Stolevski, *Laminoplastika („open door”) kod cervikalne spinalne stenoze*, 15. novembar;
45. Prof. dr Sonja Tomović-Šundić, *Lubarda i Njegoš*, 18. novembar;
46. Prof. dr Biljana Lazović, *Maslina i maslinovo ulje – važan dio crnogorske tradicije*, 29. novembar;
47. Prof. dr Zvezdan Vukanović, *Metaverzum u vremenu vještačke inteligencije*, 24. decembar.

VI. AKADEMSKA BESJEDA – 2

1. Akademik Predrag Peško, *O učiteljima*, 8. maj;
2. Akademik Goran Nikolić, *Prava pacijenta – temelj zdravstvenog sistema*, 23. decembar.

VII. IZDAVAČKA DJELATNOST – 17

1. Godišnjak za 2023. godinu;
2. *Glasnik Odjeljenja prirodnih nauka*, br. 27;
3. *Glasnik Odjeljenja društvenih nauka*, br. 27;
4. *Glasnik Odjeljenja humanističkih nauka*, br. 10;
5. Monografija *Vojo Stanić*, autor akademik Niko Martinović;
6. Katalog za izložbu akademika Voja Stanića *Bezvremeni mediteranski sanjar*;
7. *Crteži*, Vlatko Gilić;
8. Katalog za izložbu akademika Anke Burić *Otisak vremena — Stećci u Crnoj Gori*;
9. *Eseji članova Crnogorske akademije nauka i umjetnosti: ogledi, prikazi, članci*, priredio akademik Pavle Goranović;
10. Mile Grozdanić, *Mileide vremenom*, priredio Branko Kukić;

11. Spomenica preminulom članu CANU akademiku Petru Vlahoviću;
12. Spomenica preminulom članu CANU akademiku Zoranu Lakiću;
13. Katalog za izložbu Petra Lubarde *Dva povratka kući*;
14. Katalog za izložbu akademika Branka Filipovića *Fila Snaga slike*;
15. Dimitrije Popović, *Diptih za Kanta* – mapa.
16. Radonja Vešović, *S one strane kamenog ćutanja*, priredila prof. dr Vesna Vukićević-Janković, urednik akademik Pavle Goranović;
17. Zbornik radova *Pravna zaštita životne sredine*.